

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Монографія

За редакцією *Ю. Є. Атаманової, Г. П. Клімової*

Харків
«Право»
2015

УДК 316.422
ББК 60.5,32
К65

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Науково-дослідного інституту правового забезпечення
інноваційного розвитку Національної академії правових наук України
(протокол № 10 від 11 листопада 2015 р.)*

Рецензенти:

О. І. Процевський, доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки, член-кореспондент Національної академії правових наук України, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін, господарського та трудового права Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

І. В. Венедіктова, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Колектив авторів:

К. М. Андріюченко, м. н. с. – підрозд. 4.3;

Ю. Є. Атаманова, д-р юрид. наук, доц. – підрозд. 4.4 (у співавт.);

Ю. В. Бистрова, канд. наук із соціальних комунікацій, м. н. с. – підрозділи 3.3, 6.1, 6.3;

С. М. Глинянський – підрозд. 3.1 (у співавт.);

С. М. Іванов, канд. техн. наук, доц., с. н. с. – підрозд. 3.1 (у співавт.); підрозд. 3.2; підрозд. 6.2 (у співавт.);

В. В. Карасюк, канд. техн. наук, доц. – підрозд. 6.2 (у співавт.);

Г. П. Клімова, д-р філос. наук, проф., п. н. с. – вступ; підрозділи 1.1, 5.1, 5.3;

С. М. Прилишко, д-р юрид. наук, проф., п. н. с. – підрозд. 4.2; підрозд. 6.2 (у співавт.);

О. О. Осадько, м. н. с. – підрозд. 4.4 (у співавт.);

О. В. Шаповалова, д-р юрид. наук, проф. – підрозд. 1.2;

Л. С. Шевченко, д-р екон. наук, проф., с. н. с. – підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 5.2;

І. І. Чайка, м. н. с. – підрозд. 5.4;

А. М. Юшко, канд. юрид. наук, доц., с. н. с. – підрозділи 1.3, 4.1

Концептуальні засади становлення інноваційного суспільства в Україні : монографія / кол. авт.: Г. П. Клімова, С. М. Іванов, Л. С. Шевченко та ін. ; за ред. Ю. Є. Атаманової, Г. П. Клімової. – Х. : Право, 2015. – 452 с.

ISBN 978-966-458-961-8

У монографії здійснено комплексний соціально-правовий аналіз інноваційного суспільства і розглянуто умови його становлення в Україні. Зосереджено увагу на окремих аспектах законодавчого забезпечення інноваційного розвитку українського соціуму. Досліджено вплив соціальних інновацій, які обумовлені соціокультурними умовами, на процес становлення інноваційного суспільства в Україні.

Розраховано на науковців, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів і всіх тих, хто цікавиться проблемами становлення інноваційного суспільства в Україні.

УДК 316.422
ББК 60.5.32

© Клімова Г. П., Іванов С. М.,
Шевченко Л. С. та ін., 2015
© Видавництво «Право», 2015

ISBN 978-966-458-961-8

ЗМІСТ

Вступ.....	5
------------	---

Розділ I ІННОВАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК ОБ'ЄКТ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ДИСКУРСУ

1.1. Інноваційне суспільство – новий історичний етап цивілізаційного розвитку.....	8
1.2. Основні напрями державної політики у сфері становлення інноваційного суспільства в Україні.....	40
1.3. Законодавче забезпечення інноваційного розвитку українського суспільства.....	69

Розділ II ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ СТАНОВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

2.1. Інноваційна діяльність та інноваційна модель соціально-економічного розвитку: Україна на тлі світових процесів	103
2.2. Стратегічне управління інноваційними процесами на підприємстві	122
2.3. Державна підтримка інтелектуальної власності в Україні	142

Розділ III НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПРОГРЕС – ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

3.1. Особливості стратегії інноваційного розвитку науки в сучасних умовах	161
3.2. Наноіндустрія як найважливіша умова становлення інноваційного суспільства в Україні	181
3.3. Інформаційне забезпечення інновацій: соціально-комунікаційний контекст аналізу.....	202

Розділ IV
ВПЛИВ ПРАВОВИХ ІННОВАЦІЙ НА СТАНОВЛЕННЯ
ІННОВАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

4.1. Інновації у сфері правового регулювання праці	215
4.2. Теоретико-правові засади організаційно-правових форм соціального забезпечення в умовах становлення інноваційного суспільства в Україні.....	248
4.3. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві: інноваційні підходи до аналізу	259
4.4. Дотримання ділової репутації, честі та гідності працівника як запорука розвитку інноваційної особистості.....	283

Розділ V
ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ –
ВАЖЛИВІША УМОВА СТАНОВЛЕННЯ
ІННОВАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

5.1. Формування інноваційного клімату як основний фактор інноваційного розвитку ВНЗ.....	303
5.2. Автономія університету як головний економічний пріоритет інноваційного розвитку вищої школи України.....	327
5.3. Якість вищої освіти у аспекті інноваційного розвитку вищої школи України	355
5.4. Дослідницький університет в інноваційному суспільстві знань	374

Розділ VI
ФОРМУВАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ ІННОВАЦІЙНОЇ
ОСОБИСТОСТІ ЯК СУБ'ЄКТА СТАНОВЛЕННЯ
ІННОВАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

6.1. Креативна компетентність особистості: зміст та основні напрямки формування у вищій школі.....	396
6.2. Інноваційне інформаційно-комунікативне освітнє середовище у вищій школі.....	407
6.3. Інноваційні методи навчання у вищій школі України	426
Список праць авторів.....	439

3.3. Інформаційне забезпечення інновацій: соціально-комунікаційний контекст аналізу

Серед чисельних факторів, які забезпечують становлення інноваційного суспільства в Україні, найбільш важливу роль відіграють ринки інформації та освітніх послуг, високий рівень практичної реалізації наукових досягнень, що ґрунтуються на передових інформаційно-комунікаційних технологіях і системах. На наш погляд, інноваційним можна вважати те суспільство, в якому: а) реалізується значна частина науково-практичних ідей із всіх, що досліджуються в окремих ситуаціях; б) спостерігається сталий ринок інтелектуальної власності; в) високий рівень інформаційного забезпечення інноваційних проектів (інфополітика, інфоресурси, інфосистеми знань та ін.).

Наведене свідчить про те, що інноваційний розвиток українського суспільства пов'язується, у першу чергу, з активними процесами глобального реформування і конкуренції у різних сферах діяльності; створенням умов для покращення і модернізації наукової, освітньої, технологічної, організаційної, виробничої, інформаційно-бібліотечної галузей соціуму. Це відповідає нагальним потребам системних змін у запровадженні інноваційно-комунікаційного середовища та актуалізує питання поширення соціальної інформації, заснованої на якісних знаннях, здатності відповідних структур – органів НТІ, агенцій, центрів, інтелект-центрів, медiateк, бібліотек, інформаційно-мережевих служб тощо – генерувати, обробляти й ефективно використовувати її у науково-інформаційних системах сучасності¹.

Інформаційне забезпечення (ІЗ) нововведень як сучасний напрям інформаційної діяльності соціально-комунікаційних структур (СКС), залежно від науково-освітніх, соціально-правових та політичних потреб суспільства, має своє нормативно-правове і теоретичне обґрун-

---

¹ Ріппа, П. С. Правове регулювання інформатизації бібліотек України: сучасний стан і перспективи розвитку [Текст] / П. С. Ріппа // Прав. інформатика. – 2010. – № 3. – С. 81; Черный, А. И. ISI Web of Knowledge – современная система информационной поддержки научных исследований [Текст] : (обзор) / А. И. Черный // Науч.-техн. информация. Серия. 1, Организация и методика информ. работы. – 2009. – № 12. – С. 17.

тування в законодавчих актах, а також у працях вітчизняних і зарубіжних учених, у яких відзначається, що інформатизація, інфоресурси, авторські комп'ютерні програми, які орієнтуються на запити національних інноваційних структур, є чинником становлення інноваційного суспільства¹. Більшість учених стверджує, що для інноваційного розвитку українського суспільства необхідні зміни технологій обробки і трансляції інформації, інтенсифікації комунікаційних потоків і створення дійсно нової системи законодавства щодо інформаційної політики та інфозабезпечення сфер діяльності².

Фундаментальні дослідження зарубіжних та вітчизняних учених (N. Feigenson³, S. J. Weldon Lorette⁴, К. І. Белякова,⁵ С. М. Брайчевського⁶, О. Є. Бухататого⁷, В. М. Геєця, В. П. Семіноженка⁸,

¹ Батигіна, О. М. Правове забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні [Текст] / О. М. Батигіна // Проблеми інформаційного суспільства: соціально-правовий аналіз : зб. наук. ст. та тез наук. повідомл. за матеріалами круглого столу (м. Полтава, 28 лют. 2013 р.). – Полтава, 2013. – С. 9; Положення про Міністерство інформаційної політики України [Текст] : затв. постановою Каб. Міністрів України від 14 січ. 2015 р. № 2 // Офіц. вісн. України. – 2015. – № 6. – Ст. 124; Про основні засади державної інформаційної політики [Електронний ресурс] : проект Закону України від 13 жовт. 2010 р. № 7251 // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=7251&skl=7 (дата звернення: 07.10.2015). – Заголовок з екрана; Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Законодавче забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні» [Текст] : постанова Верхов. Ради України від 3 лип. 2014 р. № 1565-VII // Відом. Верхов. Ради України. – 2014. – № 33. – Ст. 1163.

² Гриценко, О. А. Вплив інформаційних комунікацій на економічні цінності суспільства [Текст] / О. А. Гриценко, Л. М. Павловська // Проблеми інформаційного суспільства: соціально-правовий аналіз : зб. наук. ст. та тез наук. повідомл. за матеріалами круглого столу (Полтава, 28 лют. 2013 р.). – Полтава, 2013. – С. 23.

³ Feigenson, N. Law on Display : the digital Transformation of Legal Persuasion and Judgment [Текст] / N. Feigenson, Ch. Spiesel. – New York : NYU Press, 2009. – 252 p.

⁴ Weldon Lorette, S. J. The Odd Couple: SharePoint and Librarians [Електронний ресурс] / S. J. Weldon Lorette. – 2010. – Режим доступу: <http://www.llrx.com/features/sharepoint.htm>. – Заголовок з екрана.

⁵ Беляков, К. І. Інформатизація в Україні: проблеми організаційного, правового та наукового забезпечення [Текст] : монографія / К. І. Беляков. – К. : КВІЦ, 2008. – 576 с.

⁶ Брайчевський, С. М. Інформаційні потоки та інформаційні об'єкти [Текст] / С. М. Брайчевський // Інформація і право. – 2012. – № 2. – С. 133–138.

⁷ Бухататий, О. Є. Інформаційно-комунікативна парадигма розвитку сучасного суспільства [Текст] / О. Є. Бухататий // Інформаційні стратегії в глобальному управлінні : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 29 жовт. 2011 р.). – К., 2011. – С. 32–34.

⁸ Геєць, В. М. Інноваційні перспективи України [Текст] / В. М. Геєць, В. П. Семіноженко. – Х. : Константа, 2006. – 272 с.

О. П. Дзьобаня,¹ В. Г. Пилипчука,² В. В. Комарова³, Л. Луця⁴, Ю. В. Пасмор,⁵ О. В. Шаповала⁶, О. О. Шишкіної⁷ та ін.) присвячені загальнотеоретичним і практичним питанням створення інноваційних національних структур із конкурентоспроможним програмно-інформаційним забезпеченням інтелектуальних центрів, технополісів, технопарків; соціально-правовому захисту інформаційної сфери, інформаційної безпеки та консолідації інформації.

Розуміючи під інновацією кінцевий результат інноваційної діяльності, який виступає втіленням нового або удосконаленого продукту чи підходу в практичну сферу, можна говорити про актуалізацію ІЗ інноваційного процесу та важливість участі в ньому СКС, які повинні працювати на випередження в контексті інформаційно-комунікативної парадигми розвитку сучасного українського суспільства.⁸ І це,

¹ Дзьобань, О. Інформаційне суспільство як мережево-комунікативний простір управління [Текст] / О. Дзьобань, О. Соснін // Віче. – 2015. – № 10. – С. 7–13; Дзьобань О. П. Комунікаційна природа інформаційного простору [Текст] / О. П. Дзьобань, Ю. В. Мелякова // Інформація і право. – 2012. – № 2. – С. 81–88.

² Пилипчук, В. Г. Інформаційне суспільство: філософсько-правовий вимір [Текст] : монографія / В. Г. Пилипчук, О. П. Дзьобань ; НДІ інформатики і права Нац. акад. прав. наук України. – Ужгород : ІВА, 2014. – 282 с.

³ Комаров, В. В. Проблеми формування інформаційно-образовательной среды (опыт Национальной юридической академии Украины имени Ярослава Мудрого) [Текст] / В. В. Комаров, Н. П. Пасмор // Юрид. наука и образование. – Харьков, 2009. – Вып. 2. – С. 288–300.

⁴ Луць, Л. Консолідація як спосіб систематизації нормативно-правових приписів: теоретичні аспекти [Текст] / Л. Луць // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні : матеріали XV регіон. наук.-практ. конф. (4–5 лют. 2009 р.). – Львів, 2009. – С. 20–21.

⁵ Пасмор, Ю. В. Напрями консолідації в інформаційному забезпеченні правової науки України: соціально-комунікативний аспект [Текст] : монографія / Ю. В. Пасмор ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ прав. забезп. інновац. розвитку. – Х. : Юрайт, 2013. – 272 с.

⁶ Шаповал, О. В. Розробка національних стратегій інформаційного розвитку – пріоритет сучасності [Текст] / О. В. Шаповал // Нова парадигма. – 2004. – Вип. 38. – С. 166–172.

⁷ Шишкіної, Е. А. Информация и информационные технологии в конструировании социального пространства и экологической культуры [Текст] / Е. А. Шишкіної // Информационное общество. – 2011. – № 2. – С. 29–35.

⁸ Бухататий, О. Є. Інформаційно-комунікативна парадигма розвитку сучасного суспільства [Текст] / О. Є. Бухататий // Інформаційні стратегії в глобальному управлінні : матеріали між нар. наук.-практ. конф. (Київ, 29 жовт. 2011 р.). – К., 2011. – С. 32.

власне, підтверджено результатами інформаційної діяльності в соціально-економічних, правових, освітніх, документально-бібліографічних, інформаційних сферах. Науково-теоретичне освоєння інновацій в ІЗ суспільства за участі СКС пов'язане з інтеграцією їх до інфосфери і є загальнотеоретичним положенням та емпіричним фактом, що сприяє і прискорює появу нових форм організації інформаційних процесів забезпечення інноваційної політики в державі. При цьому формування нового середовища знань стає основою сучасного модернізаційного проекту розвитку різних сфер суспільної діяльності, яке здебільшого спирається на такі принципи інтелектуалізації, як свобода творчості, недоторканність, інтелектуальна власність тощо. Створення та функціонування інноваційного суспільства як глобального середовища галузевої інформації і банків знань, як фактора інноваційного виробництва дозволяє активно включати СКС у процеси виготовлення, переробки та передачі інформації на основі домінування нових засобів обчислювальної техніки та телекомунікаційних засобів.

Очевидним є й те, що на тлі інтенсивного розвитку інтернет-комп'ютерних, експертних систем, технологій та експонентного зростання обсягів інфопотоків СКС інтегрують у виробничу підсистему інформаційної індустрії різних сфер суспільства, стають реальними постачальниками новітніх інформаційних продуктів і послуг у світі, які містять у собі невичерпний інтелектуальний потенціал для інноваційної діяльності, зокрема:

- формують нові інформаційні ресурси як традиційні, так і електронні;
- забезпечують переробку, передачу, зберігання і конвертацію друкованих носіїв інформації в електронні архівації;
- створюють тематичні бази даних (БД), зведені тематичні електронні каталоги, банки нормативно-правових документів та ін.;
- опрацьовують корпоративні інфопортали і банки наукових і технологічних інновацій, ідей, практик, законопроектів.

Зважаючи на три основні вимоги часу, як-то необхідність: 1) модернізації інформаційного середовища і електронних засобів управління інфосистемами; 2) перетворення його на інноваційне; 3) розбудови конкурентоспроможної, розвиненої інформаційно-комуніка-

ційної інфраструктури, саме соціально-комунікаційні структури, на наш погляд, здатні забезпечити використання світових інформаційних, спеціальних ресурсів і доступ до інноваційних систем на міжнародному, національному, регіональному, галузевому і місцевому рівнях. Неодноразово світова наукова спільнота наголошувала на необхідності визначення учасників процесу організаційного, інформаційного супроводу інноваційної діяльності, що відповідало б потребам суспільства в інноваційних розробках, продуктах, законопроектах тощо.¹ З огляду на це все частіше акцентується на потребі відповідного моделювання поведінки СКС суспільства, окреслюються певні стратегічні завдання освоєння нових практик інформаційного забезпечення інновацій.

Вважається, що для отримання відповідних результатів і досягнення прогресу ІЗ інновацій має формуватися на засадах системної організації, консолідації, концентрації та інтеграції інформаційних ресурсів (ІР) згідно із потребами наукових досліджень, змістом функціонально-цільової взаємодії СКС, опрацьованими умовами створення єдиної техніко-технологічної бази ресурсів регіонально-галузевих та національних інформаційних систем інноваційної діяльності. Наприклад, нові моделі інформаційного наукового обміну, що використовують СКС, сприяють розвитку платформи соціальних комунікацій (Wikis, Podcasting, Blogs, RSS, Wikipedia, електронні наукові архіви, бібліотеки, репозитарії, форуми, дискусійні групи за напрямками фундаментальних і прикладних правових досліджень тощо),² забезпечуючи при цьому політику так званої інформаційної відкритості, даючи будь-якому досліднику відчуття перебування в органічному для ньо-

---

¹ Батигіна, О. М. Правове забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні [Текст] / О. М. Батигіна // Проблеми інформаційного суспільства: соціально-правовий аналіз : зб. наук. ст. та тез наук. повідомл. за матеріалами круглого столу (м. Полтава, 28 лют. 2013 р.). – Полтава, 2013. – С. 10; Дольська, О. О. Новий тип мислення як чинник формування інформаційного суспільства (до проблеми трансформації комунікативної раціональності) [Текст] / О. О. Дольська, І. М. Харченко // Гілея: науковий вісник. – К., 2010. – Вип. 42. – С. 201.

² Калитич, Г. І. Консолідація інформації, знань і мудрості як основа проектування гармонійного поступу України [Текст] / Г. І. Калитич // Наук.-техн. інформація. – 2008. – № 1. – С. 51; Weldon Lorette, S. J. The Odd Couple: SharePoint and Librarians [Електронний ресурс] / S. J. Weldon Lorette. – 2010. – Режим доступу: <http://www.llrx.com/features/sharepoint.htm>. – Заголовок з екрана.

го стані свободи вибору, ситуації безлічі альтернатив комунікаційних засобів і форм отримання необхідної інформації та нових ідей.

Додамо, що жодна країна не стоїть осторонь від цих процесів. Так, у державно-організаційній сфері українського суспільства передбачені наступні напрями інформаційної політики та формування системи державних інфоресурсів:

- створення умов для своєчасного, якісного і ефективного ІЗ науковців, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян на основі національних ІР;

- адміністративний, технічний, судовий, міжнародно-правовий захист вітчизняного інформаційного продукту та технологій в Україні, її інформаційних ресурсів, особливо тих, що є національним надбанням;

- подальше впорядкування інформаційних відносин у національному інформаційному просторі України, зміна співвідношення поширення у країні вітчизняної і зарубіжної інформаційної продукції та інформаційних технологій на користь вітчизняних; державна підтримка суб'єктів національного інформаційного простору України;

- посилення позицій України в європейському та світовому інформаційному просторі, забезпечення інформаційної та духовної, культурної ідентифікації України в міжнародних інформаційних відносинах, піднесення міжнародного авторитету вітчизняного інфопродукту і технологій, його виробників.

Представники наукової та інформаційної сфер відзначають, що в умовах глобалізації суспільної діяльності, пріоритетного розвитку інновацій спостерігається експонентне зростання інфоресурсів, перетворення їх на одну з головних соціальних цінностей. Це дає нам можливість виділити певні характеристики ІР, що стали особливо помітними на тлі глобального доступу до величезних тематико-галузевих інфопотоків. Серед них можна назвати: слабку або неякісну структурованість наукової інформації; зниження інформаційної живучості; зростання інформаційного шуму; засилля «паразитної» інформації, спаму; багаторазове дублювання інформації. Майже 70% неструктурованої інформації, яка є важливим інтелектуальним активом, фактично недоступна користувачам. У техніко-технологічному аспекті, для ефективного використання інфопотоків, сучасні дослід-

ники акцентують увагу на декількох засобах опрацювання неструктурованої інформації з метою її консолідованого упорядкування:¹

1) системне управління документами (document management), що дозволяє забезпечувати контроль за процесами створення, редагування, публікації й архівування документів;

2) системне управління веб-контентом (web-content management), що сприяє виявленню спеціалізованих знань, дозволяє персоналізувати контент для окремого споживача інформації;

3) системне управління архівами (record management), що дає змогу опрацьовувати наукові архіви форумів, наукових дискусій, обговорень інноваційних ідей тощо;

4) управління цифровими правами (digital rights management), що створює умови для безпечного поширення інформації та знань, їх захисту; правового доступу, розповсюдження інформаційних даних, копіювання тощо;

5) співробітництво, яке має на меті вдосконалення комунікацій користувачів у межах єдиного наукового простору.

Враховуючи сказане, можна констатувати, що формування системи консолідованої інформації як важливої складової діяльності сучасних соціально-комунікаційних структур відбувається завдяки поєднанню контенту і метаданих; адміністрування і регламентації доступу до інфопотоків; вирішення проблем діалектичного процесу тезисно-аналітично-синтетичного моделювання інформації, знань та мудрості з метою використання для гармонійного поступу. Консолідаційність соціально-комунікаційних дій у суспільстві гарантуватиме адекватну прозорість, змістовність, науковість системи інформаційних ресурсів і комфортність інформаційного середовища.

Український дослідник проблем інформатики Г. І. Калитич одним із найважливіших джерел інформації називає нові ідеї, під якими розуміє: «алгоритми, відкриття, вірування, вчення, гіпотези, доктри-

¹ Калитич, Г. І. Консолідація інформації, знань і мудрості як основа проектування гармонійного поступу України [Текст] / Г. І. Калитич // *Наук.-техн. інформація*. – 2008. – № 1. – С. 52–54; Луць, Л. Консолідація як спосіб систематизації нормативно-правових приписів: теоретичні аспекти [Текст] / Л. Луць // *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні* : матеріали XV регіон. наук.-практ. конф. (4–5 лют. 2009 р.). – Львів, 2009. – С. 20–21.

ни, думки, закони, закономірності, звичаї, здогадки, знання, знамення, інновації, концепції, методи, методики, методології, міфи, моделі, навички, навчання, ноу-хау, обряди, об'єкти промислової власності (майбутні або відхилені), одкровення, пам'ятки, передчуття, перекази, притчі, прислів'я, приповідки, проекти, пропозиції, програми, прогнози, пророцтва, народні промисли, поняття, рацпропозиції, рецепти, рішення, ремесла, роздуми, секрети виробництва, сенсації, символи, системи, спомини, судження, твори, технології, терміни, теореми, уявлення, факти, формули, фольклор, хитрощі, документи, що містять ідеї тощо».¹

Отже, враховуючи диверсифікацію інноваційних процесів у середовищі, розширення і реалізацію спеціалізованих знань, назріла необхідність в обговоренні і вирішенні питання консолідованої діяльності СКС. Передусім це має стосуватися зведення надвеликих масивів структурованої та неструктурованої інформації, кооперації академічних, вузівських бібліографічних і технологічних служб у сфері аналізу, обліку інформації та інновацій. Зокрема, фахівці-правники розуміють консолідацію як один із способів систематизації, цілі якої полягають в усуненні множинності нормативно-правових приписів; зведенні воєдино всіх чинних нормативних положень, що регулюють окреме конкретне питання, їх уніфікації, а також створенні в системі джерел права об'ємних нормативно-правових масивів за предметом правового регулювання.² Із точки зору інноватики «консолідована інформація» належить до інформаційно-аналітичної діяльності СКС і розглядається як результат інформаційного аналізу з метою опрацювання й ефективного використання у процесі підтримки та прийняття інноваційних рішень.

Зміст поняття «консолідована інформація» наближається до «зміцнення», «об'єднання», а особливість його проявляється в здатності «означати і процес, і його результат, тобто стан». У цілому консолі-

---

¹ Калитич, Г. І. Консолідація інформації, знань і мудрості як основа проектування гармонійного поступу України [Текст] / Г. І. Калитич // Наук.-техн. інформація. – 2008. – № 1. – С. 55.

² Луць, Л. Консолідація як спосіб систематизації нормативно-правових приписів: теоретичні аспекти [Текст] / Л. Луць // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні : матеріали XV регіон. наук.-практ. конф. (4–5 лют. 2009 р.). – Львів, 2009. – С. 20–21.

дація як комплексна процедура упорядкування та систематизації об'єктів різної природи стає, по суті, ефективним інструментом аналізу в інформатиці, аналітико-правовій і кодифікаційній сферах. Вона має забезпечувати синергетичну інваріантність, універсальність, взаємопов'язаність, єдність, адаптованість, різноманітність інноваційної діяльності.¹ У стратегічному аспекті формування, зберігання, конвертація друкованих носіїв в електронні архівації, створення тематичних і ведення електронних баз даних, зведених бібліографічних ресурсів і корпоративних медіаоб'єднань діяльність СКС виступає невід'ємним елементом інноваційного задоволення інформаційних потреб науки та практики на міжнародному, національному, регіональному, галузевому і місцевому рівнях, що впливає на:

- прискорення обміну науковими знаннями;
- посилення процесів диференціації і спеціалізації науки в цілому та її галузей, а також їх інтеграцію;
- політичні, економічні та інші фактори інноваційного розвитку;
- інтернаціоналізацію характеру науки;
- знівелювання розбіжностей між дослідницькими дисциплінами і актуальними темами інноватики;
- синергетичну інваріантність, універсальність, взаємопов'язаність, єдність, адаптованість, різноманітність інфосередовища.

Отже, у сучасних умовах становлення інноваційного суспільства саме дослідження системи ІЗ інновацій має враховувати особливості наукових комунікацій, стан інформаційного простору, характер нової реальності, що, у свою чергу, визначає рівень та напрями процесів, які відбуваються в науковій діяльності і у сфері права. По-перше, розвиваються сучасні телекомунікаційні системи і технології, що впливають на природу, обсяги і зміст інформації. По-друге, зростають роль і значення інформації та знань, відбувається перетворення знань на безпосередню творчу силу. По-третє, підвищується значення порівняльних правових досліджень. По-четверте, удосконалюється використання результатів наукових досліджень і технічних засобів зі

¹ Ильганаева, В. А. Социальные коммуникации (теория, методология, деятельность) [Текст] : слов.-справ. / В. А. Ильганаева. – Харьков : Гор. тип., 2009. – С. 325; Пасмор, Ю. В. Напрями консолідації в інформаційному забезпеченні правової науки України: соціально-комунікативний аспект [Текст] : моногр. / Ю. В. Пасмор ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ прав. забезп. інновац. розвитку. – Х. : Юрайт, 2013. – С. 63.

збору, концентрації, подання і узагальнення даних. По-п'яте, формується електронне середовище з новими інструментами, засобами, формами задоволення інфопотреб науковців. По-шосте, принципово змінюється роль наукової інформації як теоретичної основи для практики державного будівництва.

З огляду на це слід підтримати пропозиції стосовно «стимулювання створення «академічного інноваційного поясу» навколо НАН України та її регіональних центрів» з метою координації інноваційної діяльності, ефективного формування вітчизняної інформаційно-комунікаційної інфраструктури.¹ Ці структурні утворення мають забезпечити найвищий організаційно-функціональний рівень інноваційної діяльності, ефективність і якість інформаційного забезпечення правових досліджень з актуальних питань законотворчих ініціатив та правового регулювання інноваційної політики. Важливо, щоб усі учасники інноваційної діяльності усвідомили роль соціальних комунікацій не тільки в середовищі самого наукового співтовариства з його організацією, структурою, нормами, правилами, а й у забезпеченні зв'язку між наукою і політичними інститутами влади, наукою і освітою, наукою та іншими соціальними інституціями.

Тому можна говорити про основні концепти системної організації інформаційного забезпечення інновацій СКС, які полягають у єдності цілей (доступу до IP); функціональній єдності (формування, обробка, розповсюдження IP); системному управлінні інфопотоками й інноваційними ресурсами (кооперація, координація). Поглиблення й урізноманітнення комплексу інформаційних ресурсів і запровадження їх у практичну площину національної інфополітики має сприяти задоволенню інформаційних потреб громадян, юридичних осіб або держави. Це, у свою чергу, стимулюватиме розвиток різних форм інновацій інституціональних елементів інноваційного середовища й інфраструктури через трансфер технологій та нововведень, зокрема:

– діяльність технопарків (структурно-функціональне поєднання наукових досліджень, нововведень у науково-технологічній сфері);

---

¹ Брайчевський, С. М. Інформаційні потоки та інформаційні об'єкти [Текст] / С. М. Брайчевський // Інформація і право. – 2012. – № 2. – С. 135; Геєць, В. М. Інноваційні перспективи України [Текст] / В. М. Геєць, В. П. Семиноженко. – Х. : Константа, 2006. – С. 245–247.

- розвиток інноваційних структур (об'єднань, асоціацій, маркетингових, інформаційно-комунікаційних, юридичних, освітніх тощо);
- взаємозбагачення та вплив регіональних інститутів науки, технополісів, міст високих технологій та інших;
- патентно-ліцензійна діяльність.

Отже, соціально-комунікаційні структури, покликані виконувати завдання національної інноваційно-інформаційної політики, мають орієнтуватися на участь у колективних та індивідуальних грантах, національних наукових програмах, інтеграційних проектах міжнародного інформаційного обміну науковими ідеями для стимулювання соціально-економічних, науково-технологічних, інших нововведень. Тому в інформаційній діяльності СКС поширення набуває ІЗ вирішення проблем правового регулювання інноваційної діяльності, кодифікації інноваційного законодавства, правового режиму інноваційної діяльності, цифрової мережевої економіки, корпоративного права, нормативно-аналітичних, методологічних компонентів інноватики тощо.¹ Слід навести окремі приклади ефективного використання в дослідженнях популярних баз даних (БД). Зокрема, більшість моделей інформаційного забезпечення права поєднує елементи програмного системного апарата пошуку інформації з повнотекстовими БД та банками знань (БЗ) і включає наступні блоки: національне законодавство; регіональне законодавство; міжнародне право; судова та арбітражна практика; інформаційні модулі за окремими галузями права; проекти законів; довідкові інформаційно-пошукові системи (ІПС) (наприклад, «Гарант», «Кодекс», «Консультант Плюс», «ЮСІС», «База даних ООН», «FindLaw»). Зауважимо, що подібні моделі вирізняються комфортністю, можливістю замовлення і пошуку вузькоспеціальних документів, додатковими сервісами для їх ефективного використання. В Україні у сфері правової інформатики активно використовується «Система баз даних і знань у галузі держави і права» Науково-дослідного центру правової інформатики НАПрН України, найпотужніша правова система МЕГА-НАУ, що об'єднує понад 6 млн документів, величезних масивів і судової інформації, «Pravo.biz.ua:

¹ Беляков, К. І. Інформатизація в Україні: проблеми організаційного, правового та наукового забезпечення [Текст] : монографія / К. І. Беляков. – К. : КВІЦ, 2008. – С. 39.

юридична бібліотека», «Инфодикс: законодавство України», «Юридичний портал-бібліотека України он-лайн».

Важливим вбачається застосування технологій grid. На державному рівні розпочато розробку Національної грід-інфраструктури, яка забезпечить спільне використання і спрощений доступ до інформаційних ресурсів (процесів пам'яті, архівних даних тощо). Передбачається інтеграція національної грід-інфраструктури в європейську з метою поширення в Україні проекту (Enabling Grids for E-science), що створюється зусиллями 200 організацій з 30 європейських країн, а також у кооперації з грід-інфраструктурами багатьох країн світу (США, Японії, Південної Кореї)¹. Проте головна проблема функціонування в Україні науково-освітніх мереж державного рівня полягає в тому, що слабко вирішуються питання контенту, наповнення каналів корисними для науки інформаційними ресурсами, засобами комунікацій між науковцями, науковими колективами. У напрямку формування єдиної інформаційної, наукової, освітньої та інноваційної бази, якою об'єднуються вищі навчальні заклади Харківщини, створено університетський консорціум. Його мета: а) спільне залучення інвесторів для реалізації наукових ідей та отримання міжнародних грантів на наукові розробки; б) впровадження і освоєння нових технологій організації навчального процесу; в) формування ефективної інноваційної системи в галузі освіти, виконання спільних проектів, упровадження сучасних освітніх технологій; г) забезпечення доступу здобувачів вищої освіти, викладачів і науковців до фондів електронних ресурсів бібліотек вищих навчальних закладів – учасників реалізації програм «Єдина картка читача бібліотек ВНЗ Харкова», «Електронна бібліотека України: створення центрів знань в університетах України»; д) оперативне інформування про міжнародні заходи в системі вищої освіти².

---

¹ Пасмор, Ю. В. Напрями консолідації в інформаційному забезпеченні правової науки України: соціально-комунікативний аспект [Текст] : монографія / Ю. В. Пасмор ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ прав. забезп. інновац. розвитку. – Х. : Юрайт, 2013. – С. 83.

² Угода про створення Харківського університетського консорціуму [Електронний ресурс] // Департамент науки і освіти Харківської облдержадміністрації. – Режим доступу: <http://dniokh.gov.ua/?p=19923> (дата звернення: 07.10.2015). – Назва з екрана.

Таким чином, у контексті формування єдиної національної інформаційно-комунікаційної інфраструктури інформаційне забезпечення інновацій може розглядатися як сукупність законних, своєчасних, ефективних, цілеспрямованих і захищених процесів збирання, сприйняття, зберігання, переробки, передачі, надання, отримання і використання релевантної інформації з метою вирішення завдань правового регулювання інноваційної діяльності. Нині всі інноваційні перспективи пов'язуються із застосуванням інформаційних технологій (ІТ), комп'ютеризацією, автоматизацією, інформатизацією та впровадженням високотехнологічних інформаційних систем і мереж. Прогрес у сфері ІТ стає чинником формування інфосередовища нового рівня, що забезпечує інтегрованість, інтерактивність, гнучкість та інтелектуалізацією новітньої технології, самого інформаційного середовища та інноваційної діяльності людей. Викладені загальні підходи до структурної організації інноваційної діяльності в умовах глобального інформаційного суспільства, що базується на взаємозв'язку з інформаційними ресурсами, соціально-комунікаційними структурами, потребами інноваційної сфери, формують ланцюг закономірностей, які виступають чинниками переходу системи інформаційного забезпечення національної інноваційної політики на більш високий якісний рівень.